

UNITARIUS ÉRTECSITO

A L A P I T O T T A J Ó Z A N M I K L Ó S

T A R T A L O M

Szent-Iványi Sándor:

MÉGIS KONFIRMÁLUNK

PÁPAI KÖRLEVÉL A BIBLIÁ-
RÓL

Szent-Iványi Sándor:

MAGASSÁGOS PRÓBA

Ferencz József:

**DORKÓ BÉLA FÜZESGYAR-
MATI LELKÉSZ ELTÁVOZIK
EGYHÁZKÖRÜNKBŐL.**

**ELSŐ UNITÁRIUS ISTENTISZ-
TELET BUDÁN**

**FELHÍVÁS A CSERKÉSZEK-
HEZ**

BIBLIA OLVASÁSA KÖZBEN

EGYRŐL-MÁSRÓL

**JELENTJÜK A GYÜLEKEZET-
NEK**

KÖNYVEKRŐL

„És egybegyűjtöm őket mindenfelől és
beviszem őket az ő földjükre!” (Ezék. XXXVII. 21.)

EGYRŐL másról

Az unitarizmus a hit- és lelkiismeret-szabadság vallása. Dávid Ferenc egy élet minden munkás napját arra szentelte, hogy erről bizonyosságot tegyen s attól sem riadt vissza, hogy élte alkonyán, fáradtan és betegen a várbörtön nyirkos kövei között mártír-halált szenvedjen. Meggyőződése nem a muló pillanatok hirtelen fellángoló tüze, hanem olthatatlan lelki tűz. Ő maga mondja „ha az Istennek lelke minket mingsyarast megszállana, teljességgel újjászületnénk, kétség nélkül nem jutnánk eképpen az hitnek minden cikelynek igaz értelmére ez ilyen nevedésekkel, de miért hogy az hit Istennek ajándéka, ő aggya az mennyit kinek adni akar.” Meggyőződését és hitét Jézus Krisztus tanításából merítette s magát a tiszta hittől eltéríteni — sem rábeszélésre, sem erőszakra — nem engedte. „Nincs senki oly keresztény, — mondja Dávid Ferenc — kinek az Isten annyi lelket ne adna, hogy a szentírásból meg ne érthetné, micso-dák szükségesek neki üdvösségére, csak a szentírást meg ne vesse.” Egész életét a hit és lelkiismereti szabadság bizonyítására és védelmére szentelte. Hitének forrása és vitatkozásai közben fegyvere a szentírás volt. Nála mérsékeltbb hangú és éppen ezért méltóságte- sebb vitatkozó abban a korban nem volt. De nagyobb hatású szónok sem akad. „Mert mit használnak véle, — írja a Rövid Magyarázatban — hogy minket lutheranusoknak, calvinianusoknak, áriánusoknak mondanak? Bizonyára keresztyéneknek kell lennünk, Istennek igéivel kell meggyő-zettetnünk, nem kiáltásokkal, nevez- getésekkel és gyalázatokkal.” A szentírás ismerete és az abból merít- tett hit tette őt kora legnagyobb ha- tású szónokává s Jézus tanításából merített meggyőződése mellett való rendíthetetlen kitartása vívta ki vallásunk számára a szabad gyakorla- tot, elismerést és megbecsülést.

K. G.

A címlapon lévő kép a magyar- sárosi unitárius haranglábat ábrá- zolja. Kereki Gábor esperes raj- zolta.

Az unitárius énekeskönyv re- formjával kapcsolatban egy né- hány jegyzéssel kívánok az illeté- kesek elé járulni.

Azt mondják zenei hozzáértők, hogy unitárius egyházi zene nin- csen, mert ez a legfiatalabb egy- ház és ezért hagyományai sincse- nek. Ez az állítás így nem felel meg a valóságnak. Ugyanis a fe- lekezeti korlátokon felül van kü- lön magyar egyházi zenestílus, ez pedig úgy született meg, hogy a nyugatról hozzánk került dalla- mokat részint áthasonítottuk, ré- szint ezek mintájára újakat alkot- tunk. Az ilyen egyházi énekek ma- gyarsága éppen a jellegzetesen ma- gyar skálába való átültetésben, az abban való megfogalmazásban rej- lik. Énekeskönyvünkben ilyen pl. a: „Vigyázz értem Uristen” stb.

Ezeket tehát a katolikus, re- formátus vagy unitárius magyar felekezetek nem sajátíthatják ki maguknak éppen, mert a magyar zenekultúra termékei s így álta- lánosak. Eszerint a fenti állítást úgy módosíthatjuk, hogy kifeje- zetten unitárius egyházi zenei ha- gyományunk nincsen ugyan, de egyházi zenénk már kezdettől fog- va ebből a magyar egyházzenei hagyományból indul ki, így bát- ran mondhatjuk, van egyházi ze- nénk s ez nem unitárius, hanem magyar.

Sajnálatos dolog, hogy az idők folyamán ez az erőteljes ha- gyomány elhomályosodott. Bizonyos hozzáértők átdolgozták, „korsze- rűsítették” régi magyar dallamain- kat. Így járt János Zsigmond ked- velt éneke, mely énekeskönyvünk- ben a 74. számot viseli. Utolsó- előtti sorával már befejeződik a dallam s az utolsó sor teljesen fe- lesleges ráadásnak hangzik, ho- lott régebbi alakjában az utolsó- előtti sorban csak D-ig ereszke- dik le, s innen az utolsó sor ter- mészetes következmény és befeje- zés. Ez csak kiragadott példa; hány ilyen régi dallamunk válha- tott „korszerűleg” felismerhetel- lenné? De ez még nem minden. Jöttek dallköltők, akik abban a

téves hiedelemben voltak, hogy nekünk nincs egyházzenei ha- gyományunk s nekifogtak ezt ma- guk megteremteni. Ne értsenek félre, ezek a szerzemények lehet- nek szépek s igen sok az is, de nem gyülekezeti éneknek valók. Nem, mert olyan ugrások, mene- tek vannak bennük, amelyek kö- zös éneklésre nem teszik alkalma- sokká. Ilyenek majd mind az Isz- lai Márton énekei. Szóló éneklés- re viszont már sokkal alkalma- sabbak.

Ugy tudjuk, hogy énekesköny- vünk átdolgozás alatt van. Kívá- natosnak tartanók éppen a magyar egyházzenei hagyomány szem- pontjából énekeink szigorú meg- rostálását, s az illetékesek fi- gylmét felhívom arra, hogy az ilyen régi magyar korálstílus érde- kében, vagy töröljék az újabb szerzeményeket, vagy helyezték a függelékbe. Azon nem kell bán- kódnunk, hogy kevesebb énekünk lesz. Régi falusi kántorok kézira- tos énekeskönyveiben igen sok szép magyar éneket találunk, me- lyek érthetetlenül a mai énekes- könyvünkben nem szerepelnek. Ezeket újra bele kell tenni, sőt lelkiismeretfurdalás nélkül átve- hetünk minden a református, vagy katolikus énekeskönyvben meglévő magyar stílusú korált. Kodály Zoltán Psalmus Hungari- cus-ában éppen ezt a régi magyar egyházzenei stílust juttatja dia- dalra s ezt a lutheránusok felis- merve, annak alapidallamát bele- vették énekeskönyvükbe. Ez le- gyen példa a mi énekeskönyvünk átdolgozásánál is.

A szükség miatt kénytelenek voltak újra énekeskönyvet nyo- matni. Sajnáljuk, hogy az átdol- gozás olyan lassú-menetű, hogy még mindig a régit kellett válto- zatlanul újra kiadni.

Szeretnők, ha ez az ügy nem maradna annyiba, s illetékesek szorgalmaznák az átdolgozást. Re- méljük, hogy az újabb kiadás már átdolgozott lesz.

Kissolyosi.

MÉGIS KONFIRMÁLUNK

hiába hullnak a bombák és szakítják meg a konfirmációs előkészületeket a légvédelmi riadók. Május 18-án, áldozócsütörtökön, ismét a gyülekezet színe elé állnak a konfirmációs növendékek, bizonyosságot tesznek valásunkban szerzett tudásukról s a gyülekezet önálló tagjai közé való felvételüket kérik. Most már csak Isten segítségétől függ mindez, hiszen a növendékek a magukét elvégezték. Ha Isten is úgy akarja, áldozócsütörtökön lesz istentisztelet s ha lesz, akkor konfirmandusok is lesznek. Csak gyülekezet is legyen! Ezért írom ezt a pár sort vezércikknek, hogy mindenki elolvassa. Elolvassa és megfontolja. Mert a növendékek megtették a magukét, illő most már, hogy a gyülekezet is megtegye a magáét áldozócsütörtökön.

Gondoljuk csak végig ezt a konfirmációs ügyet, kedves felnőtt unitárius testvéreim. Zsenge korokban lévő ifjak, fiúk és leányok, heteken keresztül feljöttek a Koháry-utcában lévő gyülekezeti termünkbe, hogy a konfirmációra előkészüljenek. S pedig nem a szomszédban laknak. Talán egy sincs, jobban mondva: pontosan egy van, aki villamosozás nélkül eléri otthonából a Koháry-utcát. Nagyobb részük a széleken lakik, villamosoznak egy órát befelé s egyet hazafelé. Olyan is akad vagy négy, aki vonattal jár be Gödről minden alkalommal. Mégis eljöttek. Az ő számukra sem volt biztosíték, hogy hosszú utazásuk alatt nem víjog fel a sziréna, nem áll le a villamos, nem ürítik ki őket a vonatból, nem kergetik le vadidegen óvóhelyekre, vagy, ami rosszabb: nem kell kétségbeesve bolyonganiok a pesti utcákon, amíg valahol befogadják őket a túlszűfolt óvóhelyre. Mégis eljöttek! Ugyanabban a világban élnek, mint mi, felnőtt unitáriusok. Ők sem alusznak sokszor féljjeleken át. Ők is szeretik a pihenést, a vasárnap reggeli heverészést az ágyban, a „kikapcsolódást“ a hét egyetlen szabad napján. Mégis eljöttek és konfirmációra állnak. Igaz, hogy nem annyian, mint máskor. Alig egy negyede a tavalyi számnak áll konfirmációra az idén. De ebben nem ők a hibásak. Legtöbbjük olyan messzi vidékre távozott iskolával, szülőkkel, vagy szülői parancsra, hogy onnan már igazán nem járhat be Budapestre. Olyan is akad egy-kettő, aki óvatosságból maradt távol, vagy szülei parancsára nem vállalta e nehéz időkben a veszedelmes utaztatást. Annál nagyobb dicsősége annak a töredéknek, ennek a közel húsz ifjúnak, hogy kitartottak.

S most nézzük az érem másik oldalát. Vannak felnőttek, akik nem látogatják újabban a templomokat. Azt mondják: nehéz időket élünk. Azt mondják: az egész heti sok izgalom után szükségük van a vasárnapi pihenésre otthon. Azt mondják: veszedelmes mostanság az utaztatás, mert akármelyik pillanatban felvijoghatnak a szirénák. Mindez igaz. Csakhogy a konfirmandus ifjak számára is igaz! S ők mégis eljöttek s eljönnek áldozócsütörtökön is. Kérdezd meg magadtól, kétszemközt önmagaddal, kedves felnőtt testvérem: ha a tapasztalatlan ifjak, a gyenge virágpalánta leánykák s az alig serdülő fiúk el tudtak jönni annyi héten át, vajjon nem tudnék én is, aki felnőtt vagyok, eljárni a templomunkba?

Ne legyünk azonban igazságtalanok! Templomunkba aránylag többen járnak, mint ahogy sokszor várná is az ember. Egy-egy pincében, óvóhelyen eltöltött éjszaka után, mikor azt gondolná az ember, hogy a kilenc órakor kezdődő istentiszteleten nem lesz senki olyan, aki pár kilométernél távolabb lakik, — íme, mégis lassan-lassan csak telnek a padsorok s olyan fél, vagy háromnegyed részben benépesül a templom. S az is igaz, hogy nekünk, unitáriusoknak, nem hasonlítható össze a helyzetünk a többi keresztény egyházzal, mert nekünk nincs minden kerületben templomunk, összesen kettő van, s a hívek szerteszét laknak a főváros hatalmas területén. Legyen tehát minden elismerésünk azoké, akik nagy távolságból is, nehéz időkben is, álmatlan éjszakák után is eljönnek az Isten házába hálaadást adni s unitárius hitük mellett bizonyosságot tenni.

Azokhoz akartunk szólni ebben a vezércikkben, akik távolmaradnak az Isten házától. Sajnos, ezek vannak többen. S ezeket nem a távolság tartja távol. Mult vasárnap tartottuk első budai istentiszteletünket a XI. kerületben. Közel nyolcvan unitárius hívünk jelent meg az istentiszteleten. Szétszórtságunk és kis számunk mellett elég szép eredmény. Lehettek volna azonban sokkal többen! Olyanok nem jöttek el, akik oda egészen közel laktak. S akikre számítottunk. Akiknek a kedvéért tulajdonképpen a budai istentiszteletet megindítottuk. S még a vasárnapi pihenés sem igen mentheti őket. Déli 12 órakor tartottuk az istentiszteletet: nagyon fáradt lehet az, aki addig ki nem alussza magát. Vajjon ezek a távolmaradók nem gondolnak arra, hogy mikor az óvóhelyre vonulnak s megremeg a föld lábuk alatt, a tető a fejük felett, mikor nincs senki más, akiben bízhatnának, egyedül az Isten, nem gondolnak ilyenkor arra, hogy azt az Istent akkor is tisztelni illenék, amikor nem szól a sziréna?!

Térjünk vissza azonban a konfirmandusokra. Azt hiszem, nagyon fájna ezeknek a hűséges konfirmáló ifjaknak, akik heteken keresztül készültek a konfirmációra, akik nem féltek szirénától, bombától, légi veszélyektől, — ha áldozócsütörtökön üres, vagy csak félig telt padsorok előtt kellene bizonyosságot tenniük hitükről. Ha nem a gyülekezet fogadná be őket, hanem csak a falak és az üres padsorok, a holt anyag.

Gyűljünk hát fel áldozócsütörtökön, délelőtt kilenc órakor, Koháry-utcai templomunkba, hogy ne fél, ne háromnegyed, hanem tele templom várja a konfirmandusokat! Énekeljünk velük, imádkozzunk velük, fogadjuk szerető körünkbe őket, hiszen ők megérdemlik.

Nemesak az ifjak erősödnek meg ezen a napon, mi is megerősödhetünk hitünkben, mikor őket látjuk, mert amíg ilyen hűséges gyermekei vannak hitünknek, egyházunknak, addig az el nem vesztet, addig hivatása van, addig Isten akaratából áll fenn.

A mi egy Istenünk, aki eddig megóvta ezeket az ifjakat, hogy egyetlen egy is kárát nem vallotta bátorságának és hűségének, minket is megsegít, ha mi is hűségesnek bizonyulunk Őhöz és az Ő templomához. Viszontlátásra, unitáriusok, áldozócsütörtökön, a templomban!

Szent-Iványi Sándor.

MAGASSÁGOS PRÓBA

— Tanár úr! — kiáltott reá a házmester — most már tessék bejönni, komolyodik a cécó!

Eddig ugyanis kint álldogáltak az udvar felé nyíló ajtóban. A számtanácsossal, a harmadik emeletről, a második emeleti zenetanárral s Lajival, aki mult héten szerelt le kalonáéknál. Pipáztak, beszélgettek s a ragyogóan kék égboltozatot nézték, melyet akkor még sehol sem fodrozott ellenséges repülőgép fenyegetően elhúzó nyoma. Elég változatos volt a társalgás, az árindeks alakulásától Pucciniig, Spinoza psycho-fizikai parallelizmusától a löelemképzésig ugrált minden átmenet nélkül: mindenki arról beszélt, amiben leginkább otthon érezte magát. Lassanként azonban működésbe léptek a léghárítás telepei, innen is, onnan is belebőffent, vagy belekelepett a nyugalmas éjszakai csendbe egy-egy löveg; amint a házmester mondta: kezdett komolyodni a cécó. Elindultak hát le az óvóhelyre.

Mire az ajtót lezárták, már mindenfelől szóltak a léghárító ágyuk. Az óvóhelyen összegyűlt házbeli arcán az idegen hely és a rendkívüli idő hatása mellé az égzengéssé fokozódott ágyuzás eredménye társult, szinte fizikai eszközökkel mérhető pontossággal. Senki sem félt, vagy legalább is nem mutatta. Csak sokkal mesterkétebben mozgott, ült, fekiült mindenki mint máskor, főképpen pedig: feltűnő élénkséggel beszélt. A számtanácsos azt bizonygatta, hogy erre a vidékre nem dobnak bombát, mert semmiféle hadicélpont sincs sehol. A zenetanár viszont vitatta, hogy épen azért fognak bombát dobni ide, hiszen ezek a támadások elsősorban ijesztésre valók. Lujzi, a kis vöröskeresztes leány buzgón sürgölődött az asszonyok és gyermekek között, mindenkit végig kérdezett, hogy nem érzi-e rosszul magát s valósággal elkeseredett, hogy szolgálatait nem akarták igénybevenni. Annál nagyobb sikere volt Lajinak, aki a leszerelt katona mindentudásával nevezte meg sorra a fel-feldörgő robbanásokat:

— Ez gépágyú volt, ez meg boforc, ez, amelyik csak egyet-egyedül bődül.

Lassanként azonban mindenki elhallgatott s csak a szomszédjával, suttogva beszélt: előírás szerint, mert a hangos beszéd túl sok levegőt fogyaszt.

— Széki tanár úr — szólalt meg most mellelte egy suttogósan ijedt hang, — mit gondol, eltalálnak?

Odanézett, Csikóné volt, az öreg Csikó néni az alagsorból. Úgy ült ott, magában gubbasztva, mint tépett varjú a sasjárta bércek alján. Magától húzódott külön, az elegáns bérház kopott lakója. Majd minden családnak mosott a házban, úgy érezte talán, hogy így, „civilben”, nem kívánatos.

— Dehogy találnak, kedves, — nyugtatta meg melegen, mert hirtelen nagyon megsajnálta az árva öregasszonyt. — Miért találnának el épen minket!

— Jaj drága jó Széki tanár úr, — sopánkodott a néni — mi lesz velünk, ha mégis...

— Mi lenne! Isten kezében vagyunk itt is és — ott is. Csakhogy itt tele vagyunk gonddal, bajjal, s gonosz emberek bántanak minket, ott pedig nyugalom, jóság és szeretet fogadja az embert.

— Be jó lenne, ha biztosan tudná az ember! — sóhajtozott Csikó néni s menten szipogni is kezdett a templomos téma iránt való illendőségből.

Hogy azonban a tompa, mély robbanások mind közelebről lármáztak be az óvóhelyre, a teologizálás abba maradt.

— Ez már nem a boforc, — suttogott hirtelen az agyán, — ez már bomba!

Forróság öntötte el a szívetáját erre a gondolatra, de örömmel állapította meg magáról, hogy nem fél. Csak a Szokatlan közelségét érzi.

— Jó helyt ülök, — vette hirtelen észre, — a vészkijárat alig két lépés tőlem.

Most egy minden eddigit felülmúló robbanás süketítő dőreje vágta mellé s a szemben lévő fal hirtelen felemelkedett. Mint a nagy havasi medve, mikor halálos ölelésre tornyosul a málnászó gyerek fölé. Karját ösztönösen a kicsi vénasszony felé lökte s maga mögé tolta, hogy védje, ha lehet.

— A vészkijárat! — Futott át még hirtelen az agyán, aztán már nem gondolt semmire.

Mikor ismét öntudatra ébredt, épen a vészkijárat alacsony nyílásán bújt által. Végig szaladt a szomszéd ház pincefolyósóján s pár könnyű ugrással kint termett az utcán. Ragyogóan sütött a nap, balzsamos, tavaszos üdén lélegzett a természet a házsorok között. Épen indult a villamos s ő még idejében felkapaszkodott. A hátsó perronon állt meg, nekidülve a vezető tökéjének — amint szerette. Böven volt hely bent a kocsiban is, alig itt-ott üldögélt egy-egy utas. Mégis kint maradt, mert itt jobban járt a levegő s szabadabb volt a látás.

S a kocsit rohant.

— A „stuka”, — állapította meg, — az új modell. Nem is tudtam, hogy most a körúton is jár ilyen.

Száguldva maradt el mögöttük a Vigszínház, a pesti hidfő s már a Margit-szigetnél jártak. A Duna most igazán kék volt, mélyről sötétlő, szökébe ezüstösödő kék, mint a Strauss keringőben. Úgy ölelte körül a Margit-sziget suttogó fáit és zöld pázsitjait, mint szerelmes bakfis a vőlegényét.

— Milyen gyönyörű! — mondta hangosan. — Hátha még béke lenne!

— Milyen gyönyörű! — mondta hangosan. — Hátha még béke lenne!

— De hiszen béke van! — szólalt meg mögötte valaki. — Hát nem tudja?

Ismerős volt a hang, odanézett. A számtanácsos volt a harmadik emeletről. Hát ez hogy került ide? Persze, hiszen a vészkijárat nyitva volt, mikor ő átmászott rajta, — biztosan a számtanácsos bontotta ki.

— Igen, igen. — Bólogatótt a számtanácsos vígan. — Béke van, áldott, nyugalmas béke. A muzsikusz is itt van, — tette aztán hozzá — Laji is, a katona. Csaknem az egész pince.

Csakugyan, most, hogy jobban odanézett, felismerte őket. Bent ültek a kocsiban s csendes szemléldéssel élvezték a tájat. Most a budai hidfőnél jártak s a „stuka” hirtelen lekanyarodott a hidról, arra, ahonnan a Hévíz indult máskor,

— Érdekes! — gondolta — most erre is van közvetlen járat!

S a kocsit repült tovább. Végig a Dunaparton Aquincum felé.

— Ó, bár elmenne *addig!* — ébredt fel benne a vágyakozás s kies liget jelent meg emlékezetében, a vízre hajló fákkal, a fák közül kicsillanó nyaralókkal. Hajóról látta egyszer, valahol Horánynál. Vagy még feljebb? Vagy nem is itt látta? Valahol másutt? Vagy csak álmodott róla?

A „stuka” azonban szárnyalt előre, megállás nélkül s egyszerre csak — ő, milyen öröm! — feltűnedezett bologató fáival a liget, az ő ligete, amelyre vágyott.

Lepke ugrással a fák között termett s mindeniket megölelgette, úgy gyönyörködött bennük. Aztán a nyaralókat látogatva sorra, egyiket a másik után, az ajtókat benyitogatta, az ablakokon bekandikált, mint valami játékos gyermek.

Most nagyobbacska ház tünt a szemébe, fehérre meszelt falával messziről hívogatott. Feléje tartott s hát, csodák-csodája, igazi székely kúria volt az, még az oszlopos tornác sem hiányzott előle. Olyan volt épen, mint az a régi, amelyben született, s amelyet elvitt kezükből a zordra vált idő.

— Szegény anyám! — nehezedett most rá az emlékezés. — Hogy vágyott volt szegény mindig ide vissza!

Még ki sem mondta egészen s hát csak megmozdult valami az ámbituson, szelid, szép öreg hölgy hajolt rövidlátó szemmel a párkányon nevelt violák fölé.

— Anyám, édesanyám! — szakadt fel a szívéből félig ujjongva, félig sírva a kiáltás. Aztán egy ugrás át a kerítésen, kettő a házig, három fel a lépcsőn s már ott zokogott édes, keserves, boldogságtól fájó szívvel az édesanyja keblén.

— Fiacskám! Édes kicsi flam! — simogatták a fejét reszkető kézzel s aztán csókolták, ahol érték.

Hosszú hosszú idő óta most érezte először, hogy tökéletesen boldog. Most már tudta, amit eddig csak homályosan sejtett, hogy mindenkor máskor csak félig örülhetett, részben lehetett boldog, — lelkének másik fele vigyázzban állott, idegrendszere védekezésre feszült, mert harapós farkas az ember, legyen bár barát, tanítvány, menyasszony, szerető.

Csak az édesanyja keblén, ott lehet teljesen boldog az ember.

Amint jól kisírták magukat, megkérdezte halkán:

— Hát édesapám hol van?

— Bent a pipázóban — nevetett most már az édesanyja mind a két szemével. — Bodor füstfelhőket eriget az égre s a törvénykönyveket bujja.

— Itt is? Hát itt, ebben az áldott, békés ligetben, itt is kell bujni a törvénykönyveket?

— Nem, fiam. Itt nem könyvből tanuljuk a törvényt. Magánpasszió ez nála. Ment hát nem tudja az árváit elfeledni. Most is azon spekulál, hogy lehetne olyan törvényt hozni, hogy ki ne forgassák, el ne nyomják az árvát a földön.

Persze, hiszen az árvaszék volt élte ambíciója szegénynek — valamikor.

Aztán bementek hozzá s amíg édesanyja habot vert a csokoládéra és „körtöve pánkól” készített a konyhán, (mert „tudom ám, hogy ma is ez a kedves ételed, akárhogy eltelt közben az idő!”) — ő az apjával elbeszélgetett. Aztán meguzsonnáztak, inkább csak ő, a szülei, csak nézték; majd az ámbitusra ültek s onnan szemlélődtek, amíg lement a nap s a csillagok egyenként felszökdösnek az égre.

Lassan azonban valami nyugtalan érzés támadta meg a szíve táját. Mintha valami várna még reá, valami végezni valója volna, amin át kell esnie, amit meg kell állania: olyan formán, mint amikor a gyengén készült diák vizsgára „rendelgetik”. Aztán ahogy nyugtalansága nőttön-nőtt, szüleire nézett, hogy szóljon, s hát mind a kettő öreá tekint várakozóan, szinte kérdezőn s az édesanyja biztatón mosolyog.

— Hát bizony, fiacskám, most már menned kell — bölintotta meg szép öreg fejét az apja is.

Felállott, kicsit kényelmetlenül, — akárhogy szidta is magát érette: — olyan hangulatban, mint a vizsgára álló diák. Illedelmesen kezét csókolt, kicsit hosszabban is talán, mint feltétlenül szükséges lett volna, hogy azzal is teljék az idő.

— Segítsen meg a Jóisten, édes kicsi flam, — érzékenyedett el az édesanyja, amint homlokra csókolta.

— Nem kell féltetni a legényt, —

férfiaskodott az apja, — hiszen a mi fiunk!

S már ment. Nem tudta: hová, mégis biztosan haladt, tétovázás nélkül. Áthaladt a magas, kopár hegyen, mely a liget mögött trónolt, s amint a túlsó oldalon leereszkedett, hirtelen óriás fény-palota emelkedett fel a túlsó hegyen. Fényből épült az egész, nem kőből, nem téglából. Hatalmas, gót tornyai: ezernyi fénynyaláb. Ivelt ablakai: egy-egy szikrázó csillag; homlokzata és szárnyai: merő sugárzó ragyogás. Lángolt, lövellt, sziporkázott és hullámozott az egész, mint az északi-fény, s vele nőtt és süllyedt, majd újra feltoronyosul a fény-palota.

Belépett, vagy inkább besurrant a keskeny, gótikus kapun, szégyenkező árnyék a ragyogó fény-csíkok között, s rohanva vitte dobogó szívét feljebb és feljebb a tündöklő sok lépcsőfokon. Aztán a felső emeletre ért, s ime, a nagy előadó-terem ünnepélyesen kinyílt. Már ott is állt a demonstrációs asztal mellett, előtte lépcsőzetesen emelt padsorok, egyik a másik után: ad infinitum. Hanem a padokban ülőket nem látta elég tisztán, túl nagy volt hozzá a világság.

— Nos, jelölt úr, — szólalt meg valahonnan egy kemény, recsegő szózat — vegye a kémcsöveket s lássuk a demonstrációt.

Ez a hang! Milyen ismerős! Persze, hiszen ez a Hlupka professzor hangja, a szerves kémikusé, aki a képesítőn úgy meggyötörte. Rég volt, igaz, de ma is fáj még. S ime, most ismét eléje került.

Gyámoltalanul nézett körül: fogalma sem volt, hogy mit vártak tőle. Mit demonstráljon és hogyan? És miért? Hiszen már rég volt az a képesítő vizsga, húsz éve tanár, sőt magántanár is az egyetemen!

— Ott vannak jobbra. A kémcsövek. — Hangzott most csaknem melőle, valahonnan az első sorokból, halk, szelid hangon az útbaigazítás, s ő jobbra nézett. Valóban ott sorakoztak a kémcsövek, hosszú sorban. Úgy látszott, kifogyhatatlan a számuk.

— Eresszen vért a szívéből mindenikbe. — Sugott ismét a halk hangú jóakaró. Ám vesztére tette, mert a kemény hang reárecsegett:

— Ne zavarjuk, kérem, a jelölt urat. Hadd jöjjön rá ő maga.

Nem tudta, mire kell rájönnie, de ösztönösen rábizta magát a halkszavúra. Tíz kémcsövet állított maga elé s sorba mindenikbe csöpöntett néhányat a szíve tartalmából. Nem is hitte, hogy ilyen könnyen menjen. Csak oda tartotta a kémcsövet s már ömlött belé a dús, meleg vére.

— Na, — morgott elégedetlenül a recsegő hangú, — lássuk hát, mit tartalmaz ez a szív értékeset.

Azzal a fénylő távolságból kinyult s valami csillámló kristályedényből mindenik kémcsőbe cseppentett keveset. Közben morgott tovább:

— Aqua vitae aeternae. Örök életnek vize. Választó víz. Ha értékes a vér, kikristályosítja. Ha értéktelen: zavaros lesz a vegyület. Nna, lássuk csak. Irja kérem, kisasszony, — kiáltott hátra valahová, — kémcső numero I, tartalma: könyvszagú tudás, reakció, háá, persze, zavaros! Kémcső, numero II, tartalma: tudományos címek és fokozatok, reakció: ez is zavaros. Numero III, bankbetétek, eredmény: persze, zavaros. Kémcső IV, két szobás lakás, fürdőszobával, persze, fürdőszobával! És hallal és csöbútorokkal. Reakció: mi lehetne más, zavaros. Kémcső, ötös számú: vasalt nadrágok, nyakkendő túltengés, zavaros. Hatos kémcső: útlevel, címkés bőröndök, körutazási jegyek, reakciója: zavaros. Hetes: torzsalakodás, per, fegyelmi vizsgálatok, zavaros, nagyon zavaros. Nyolc: futó szerelmek, — több, mint zavaros. Kilenc: társadalmi próbálkozások, tíz: pénz-jótekonyság, zavaros mindakettő, reménytelenül zavaros. Így állunk, uraim. Tíz kémcső, mind zavaros. Negyvenkét esztendő alatt ezekért fájt a szíve: hiábavalóságok-én. Negyvenkét év alatt nem tett magáévá mást, csak ezeket: hiábavalóságokat. Kell-e kérdenem az illusztris kari véleményt ezek után? Dehát jó, szóljanak önök is hozzá. Mi az értéke ennek a szívnek, ó, illusztris Tanács?

A fénylő padosorok minden oldaláról egyöntetűen hangzott a válasz: — Semmi!

— Van-e reménye hát, hogy felsőbb osztályba léphet?

Ismét dörgött a válasz:

— Semmi!

— Mi legyen hát vele, hová küldjük ezt a terméketlen lelket?

Zúgott újra a fényesek kara:

— A Semmibe. Vissza a Semmibe!

Az elcsendesedett fényességbe ekkor az a halk és szelíd hang beleszólt:

— Indítványozom a mentő próbát. Ha van valaki a földön, aki mellette szól, próbaidőre visszamehet. Hátha szerez még valamit, értékeset, amíg az ideje lejár. Ha van valaki, aki a földről mellette szól.

— Hiábavaló időpocsékolás, — morgott a recsegő. — A szív-kémia meg nem cáfolható. Biztos módszer. Nem lesz senki, aki mellette szól.

— Próbáljuk mégis. — Tartott ki mellette a szelíd. — Figyeljünk, uraim, hogy meghalljuk, ha szól valaki. — Azzal felemelte a hangját, mintha csak a földre kiáltott volna le: — Barátok, jelentkezzetek!

Szívét a torkában érezte dobogni, végigfutott gondolatban a jó pajtásokon, kávéházi ismerősökön, hosszú évek cimborá-során.

— Semmi! Senki sem válaszol — ujjongott a recsegő hang a fényben.

— Nők, leányok, asszonyok, jelentkezzetek!

— Semmi. Nem jelentkezik senki!

— Tanítványok sora, akik lábainál felnöttek, szegények, akikkel jót tett, megszorultak, akiken segített, bárki, bárhonnán jelentkeztek!

— Senki! Abszolute senki! — ujjongott kárörvendve a recsegő hangú.

S megzendült újra a fényesek kara:

— A Semmibe vele! Vissza a Semmibe!

— Megálljatok! — kiáltott közbe a szelíd hangú. — Valaki zokog. Valaki bizonyosságot üzen. Figyeljétek!

S csakugyan, gyöngén, elmosódottan, de mégis tisztán kivehetőn, hang szűrődött fel a fénylő magasságba. Öreges, reszkető hang sírározott valahol:

— Széki tanár úr! Drága jó Széki tanár úr! Térjen magához! Jaj, Istenem, Istenem, ne hagyd, hogy meghaljon szegény!

— Ki ez az asszony? Mi köze ehhez a lélekhez?! — dühöngött a recsegő hangú.

S ismét hallatszott a vénasszonyos sírás.

— Miattam hal meg, én édes Istenem, énmiattam. Mikor a fal beomlott, maga mögé tolt és ő állt az omlás elé. Istenem, segíts!

— Uraim, — szólott csendesen a szelíd hangú. — Azt hiszem, a próba sikerült.

— Hát jó, menjen hát vissza. Próbaidőre! — egyezett bele kelletlenül a recsegő.

*

Felnyitotta a szemét. Körülötte csupa rom minden és por és törmelék. Feléje hajló egyenruhás arcok s egy könnyektől fátyolos, öreg szempár. Minden erejét összeszedve, kinyújtotta a kezét s megsimogatta öreg Csikóné arcát.

— Él! Él! — ujjongott szegény. — Tudtam én, hogy nem halhatott meg énmiattam. Áldott legyen az Isten!

Szent-Iványi Sándor.

RÁDIÓ KÖZVETITI istentiszteletünket május 21-én, d. e. 9 órakor a Koháry utcai templomból. Prédikál dr. Kiss Elek teológiai tanár, egyházi főjegyző.

RÁDIÓ KÖZVETITI istentiszteletünket június hó 11-én, d. e. 9 órakor a Koháry utcai templomból. Prédikál dr. Abrudbányai János teológiai akadémiai dékán.

LÉGOLTALMI RÁDIÓS ÜGYELETET TARTUNK minden istentisztelet tartama alatt a Koháry utcai lelkészi hivatalban. A templomi gyülekezet figyelmét a szolgálatot végző lelkész minden alkalommal fel is hívja erre a templom szószékéről. Tehát abban az esetben, ha hazánk területére ellenséges gépek repülnének be, a rádió jelzése alapján, az ügyeletes által értesített lelkész ezt a gyülekezet tudomására adja azzal a felhívással, hogy nyugodt rendben hagyják el híveink a templomot. Tapasztalat szerint van időnk arra, hogy lakásunkra hazamehesünk a riadó kezdete előtt. A Koháry utcai székházban lévő óvóhely nem elég nagy ahhoz, hogy a gyülekezet abban elférhetne s azt a ház lakóinak kell fenntartanunk.

HÍVEINK SZIVES FIGYELMÉBE ajánljuk, hogy május hó 1-től kezdődően minden vasárnap csak 9 órakor tartunk istentiszteletet. Megemlítjük, hogy ez a múltban is így volt: a nyári hónapokban vasárnaponként csak egy istentiszteletet tartottunk.

Pápai körlevél a Bibliáról

Az egyháztörténelemben járatosak előtt ismeretes az a körülmény, hogy a Bibliának a hívek kezébe való adását illetően milyen eltérő véleményeket hangoztatott a középkori egyház és az alakulóban levő protestánsok. A protestánsok természetesen amellett törtek lándzsát, hogy a Bibliát igenis a hívek kezébe kell adni. Ezért ők buzgólkodtak leginkább a biblia-fordítások terén s ők adták ki a legtöbb Bibliát. Az eredmény az lett, hogy, a történetírók véleménye szerint, — eltekintve a tanítások tartalmi részétől — három fegyver vitte diadalra a protestáns reformációt: az iskola, a zsoltár és a Biblia olvastatása. A középkori egyház és annak reformáció korabeli védelmezői ezzel szemben azt hangoztatták, hogy veszedelmes dolog a Bibliát a tömegek kezébe adni, mert a tömegek nem rendelkeznek azzal a képzettséggel, amely a Biblia megértéséhez történelmi, néprajzi, általában tudományos és teológiai téren szükséges, s ezért csak félreértésre, félremagyarázásra és „eretnecségre” vezet, ha kritika nélkül csak a Biblia szavait olvasgatják. Ne tagadjuk, ebben az álláspontban is van igazság, nem is kevés. Mind a mai napig az egymás után felburjánzó jövendölések szolgáltatják a tanúságot, hogy a Biblia örökértékű tartalmát micsoda lehetetlen viszonylatokba állítják a napi eseményekkel s ebből milyen képtelen tanulságokat vonnak le.

E két ellentétes álláspontnak azonban középútja, illetve szintézise is elképzelhető. Vagyis az, hogy igenis adjuk a tömegek kezébe a Bibliát, de adjunk melléje megfelelő magyarázó tartalmú füzeteket, könyvecskéket is és hogy maguk a lelkészek is kövessenek el mindent arra nézve, hogy a Biblia helyes értelmezését híveikkel megismertessék. Ezt a megoldást választotta a modern protestánsok ép úgy, mint a tridenti zsinatokon belső reformációját végrehajtott római katolikus egyház is, mindössze csak, a ko-

rok és viszonyok adottságai szerint, néha nagyobb, néha kisebb mértékben, néha sikeresebben, máskor kevesebb sikerrel.

A római katolikus egyház újabban mind nagyobb gondot fordít arra, hogy a Bibliát hívei kezébe adja s hogy megfelelő magyarázatokkal is szolgáljon híveinek a Biblia megértését illetően. Az utolsó 50 év alatt három pápai körlevél is foglalkozik ezzel a kérdéssel. Az elsőt XIII. Leó pápa adta ki „Providentissimus Deus” kezdettel (s ezért így is nevezik azt) 1893 november 18-án. Rámutat benne a Biblia alapvető fontosságára a teológiai tudományok terén és az egyház életében, s megvilágítja azokat az alapelveket, amelyeket a katolikus exegetának, azaz tudományos bibliakutatónak, követnie kell.

1920 szeptember 15-én XV. Benedek pápa adott ki körlevelet ugyan-e kérdésről, most pedig a jelenlegi pápa, XII. Pius, akit a Budapesten tartott eucharisztikus kongresszusról, mint Pacelli bíborost ismer a magyar közönség — „Divino afflante Spiritu” kezdettel szintén körlevelet bocsátott ki (1943 szeptember 30-án) s ebben még az előbbieknél is részletesebben és alaposabban taglalja a Bibliai magyarázatának kérdését. Mindez természetesen első sorban a római katolikusok dolga, őket érdekli és rájuk vonatkozik, miniket is kell azonban érdekeljen — ha másért nem — azért, hogy megismerjük, miképen vélekedik a legnépesebb keresztény egyház feje a Bibliáról s annak magyarázatáról a mai időkben.

Ennek a körlevélnek a hivatalos szövege Magyarországra még nem érkezett el, közölte azonban azt a Svájcban, Fribourgban megjelenő „La Semaine Catholique” s annak bő kivonatát a Budapesten megjelenő „Theologia” című hittudományi folyóirat, melyet a Pázmány Péter Tudományegyetem Hittudományi Kara ad ki.

A körlevél bevezető része rámu-

tat a Biblia fontosságára, mint amely a hit és erkölcsre vonatkozó tanítások legbecsesebb forrása és zsinórmértéke. — Hangsúlyozza, hogy akadtak ugyan katolikus szerzők is, akik a Biblia tévedhetlenségét csak a hitbeli és erkölcsi kérdésekre vonatkoztatták, míg a történelmi és természettudományos részeket az akkori kor színvonalának eredményeként könyvelték el, — az ilyen értelmezések azonban tévesek s azokat az egyház elítéli. (Ez tehát azt jelentené, hogy a természettudományok és a Biblia egynemely állítása közötti ellentét annak tudható be, hogy a természettudományok tévednek.)

A bevezető rész után maga a körirat két részre oszlik. Az első rész történelmi visszapillantásokkal foglalkozik, a második tanító célzatú. A történelmi rész elmondja, hogy XIII. Leó pápának elévülhetetlen érdeme a Biblia teljes tévmentességének kimondása, bár megállapította azt is, hogy a Biblia írói koruk nyelvén beszéltek, sok metaphorát, hasonlatot, képes beszédet, átvitt értelmű kifejezést (sőt az akkori népelet mindennapi fogalmait is), használták. Azt is elismeri, hogy a Biblia gyakori másolásai (a könyvnyomtatás felfedezése előtt csak kézzel másolt Bibliák készültek!), közben sok helyen szövegromlások keletkeztek. Mégis azt mondja, hogy a Bibliát hitelesnek kell elfogadni úgy, ahogy van. Hogy miért, azt — impliciter — a tanítói rész fogja majd megmagyarázni.

Ugyancsak itt, a történelmi részben, mutat rá a körlevél arra is, hogy az újabb kor felfedezései új és új világosságot vetnek a Biblia számos állítására, amit nem szabad figyelmen kívül hagyni. (Ezzel nekünk, unitáriusoknak is foglalkoznunk kell, mert az újabb felfedezések sok tekintetben érdekes változásokat hoznak a múlt század végén kialakult vélekedéseinkre vonatkozólag!) Végül felsorolja a körlevél, hogy a Biblia

tanulmányozására hány önálló intézetet alakított a katolikus egyház (Jeruzsálemben felállította az Ecolè Biblique intézetet, melyet a Szent Domonkos rend lát el, kiküldte a Commissio Biblica állandó bizottságát, mely arra is jogot nyert, hogy a „szentírástudomány”-ból licenciatusi és doktori fokozatot adjon, Rómában is teremtek „Biblikus főiskolát” stb.) s hogyan érte el, hogy az egyházmegyék papnevelő intézeteiben, valamint az egyetemi fakultásokon, megfelelő képzettségű oktatók adják elő a biblikus tárgyakat.

A körlevél második része a tanítói rész, mely a „szentírástudomány” legfontosabb problémáit a kor megvilágításába állítja bele. Az utóbbi évtizedek ásatásai, új papirusz és bibliai kézirat felfedezései stb. több lehetőséget nyújtanak a magyarázónak, mint amilyeneknek elődeik birtokában voltak.

Első feladat: a bibliai nyelvek ismerete. A legtökéletesebb fordítás sem pótolja az eredeti árnyalati finomságait.

Igy lehetővé válik az eredeti szövegek tanulmányozása, ez meg lehetővé teszi a szövegkritikát. Érdekes, hogy a körirat kifejezetten megemlíti: a híveknek is szabad az eredeti szövegek alapján összehasonlításokat tenni a hivatalos Vulgata kiadással s ez alapon bibliafordítást készíteni, ha azt egyházi jóváhagyásra az illetékesekhez felterjesztik. (Mindez, persze, olyan hatalmas készültséget követel meg, hogy a mindennapi hívő erre nem vállalkozhatik. Bizonyára olyan világi tudósokra vonatkozik ez az engedély, akik nem papok, hanem orientalisták, nyelvészek, stb. s tehát birtokában vannak a szükséges tudásnak. Az is érdekes, hogy az eredeti szövegeket szabad összevetni a hivatalos Vulgata fordítással, sőt — ha az eredeti szöveg világosabb, akkor ezt kell adni a fordításban s nem a Vulgatát. Ezt a körlevél úgy magyarázza, hogy a tridentini zsinat annak idején a Vulgatát csak dogmatikai és jogi értelemben mondotta autentikusnak.)

Ezeket az engedményeket azonban meglehetősen megköti a körirat most következő része, mely utasítja a magyarázót, hogy a betűértelmet megvilágítva, vegye tekintetbe a szövegösszefüggést, az analóg helyeket, de „az Egyház tanító hivatalának a megnyilatkozásait, a szentatyák értelmezését és a hit analógiáját is”.

Igen helyesen mutat rá a körlevél arra, hogy nem szabad megelégedni csupán történelmi, régiségtani, bölcséleti, vagy a többi segédtudomány eredményeinek alkalmazásával, hanem ki kell fejteni a hitre és erkölcsre vonatkozó állításokat is. Azonkívül: „Adjon az exegéta olyan magyarázatot, amely a lelket Istenhez emeli”.

Egészen a mai kor kívánalmához alkalmazkodik a körirat, amikor fenntartja ugyan, hogy a Bibliát írói a Szentlélek ihletése alatt írták, viszont rámutat arra is, hogy ezek az írók „élő és értelemmel, szabad akarattal rendelkező” emberek voltak, akiket a Szentlélek nem tehetetlen bábokként használt fel eszközéül. Épen ezért a magyarázó ismerje meg az egyes írók személyét, életkörülményeit, mindazt, ami írása közben befolyásolhatta. A régi keleti ember másképen gondolkozott, mint a mai s még ezek között is: a bibliai író másképen írt, mint a többi keleti író. A sémi nyelveknek különben is vannak olyan sajátosságai, kifejezései, szinte paradoxonig menő hiperbolái, amelyek külön figyelmet és értelmezést követelnek.

Igen érdekes az az intelem, mely rámutat arra, hogy a Bibliát sokan magyarázzák, ezért megértést és türelmet kell tanúsítani azok iránt, akik — persze a hit és erkölcs kérdésein kívül — más eredményekre jutnak.

Végül a Biblia illetően való megismerésének a szószéki szolgálat útján a hívek tudomására hozásáról ad utbaigazítást a körlevél.

Ennek a körlevélnek természetesen bőven akadnak olyan tételei, amelyeket mi unitáriusok nem tehetünk a magunkévá, első sorban természetesen az a minduntalan előforduló figyelmeztetés, hogy csak a hit és erkölcs kérdésein kí-

vüli dolgokra vonatkozik a kutató és magyarázó tudományos szabadsága. Ettől függetlenül azonban alapos és részletes útbaigazításai-
val sok tekintetben a mi számunkra is megszívlelendő igazságokat foglal magában. Kívánatos lenne, hogy a mi szakirodalmunk is felmutathasson ilyen művet, mely az elméleti és gyakorlati bibliamagyarázás elemeivel foglalkozik — unitárius nézőpontból. Sz. I. S.

Cserkész Testvéreim!

Elhangzott a parancs az ország első cserkészenek, főcserkésziünknek ajkáról: „A magyarság létéért és fennmaradásáért induló harcban a Magyar Cserkészmozgalomra is komoly feladatok várnak. Ezek becsületes és hűséges elvégzését a kötelességteljesítés és segítés törvényei parancsolják számunkra... Ha a szükség úgy kívánná, fel kell áldoznotok kényelmet, pihenést, esetleg otthont is, mert ebben a segítő munkában minden egyes cserkész történelmi felelősséget hordozó harcos lesz”.

Cserkész Testvéreim! Félreérhetetlen a parancs, és a feladat, melyet főcserkésziünk adott ki nekünk. Ezt a feladatot végrehajtani minden magyar cserkésznek kötelessége. Az unitárius erkölcsi hit és elszántság kötelez minket arra, hogy ebből a munkából, melyet magyar hazánkért vállalunk kell mi sem vonhatjuk ki magunkat, mert Dávid Ferenc szelleme kötelez minket erre.

Felszólítalak tehát mindnyájatokat, kik Budapest területén vagy távol a fővárostól tartózkodtok, hogy fiatal lendülettel, lelkes áldozatvállalással dolgozzon mindenki ott, ahol áll:

Azok a cserkészek, akik Budapesten tartózkodnak jöjjenek be otthonunkba és jelentkezzenek újabb cserkészmunkára! Azok pedig, akik a fővárostól távol, vidéken vannak, jelentsék be címeiket a lehető legrövidebb időn belül a csapat Parancsnokságának (Budapest, V., Koháry-u. 4. sz.)

Jó munkát!

Szolga Ferenc lelkes,
csapat parancsnok.

Darkó Béla füzesgyarmati lelkész eltávozik egyházkörünkből

Darkó Béla atyánkfiát, füzesgyarmati gyülekezetünk lelképásztorát főtisztelendő püspök úr Végh Benjámint tb. esperes nyugalmabonulásával megüresedett árkosi lelkészi állásra kinevezte s állomáshelyét máj. 21-én foglalja el.

E kitüntető előhaladással eltávozik egyházkörünkből egyike azoknak a lelkészeknek, akik halk, finom egyéniségükkel mindazok szeretetét kiérdemelték, akik vele érintkeztek. Darkó Béla a háromszékmegyei Nagyajta község szülötte, s így tulajdonképpen szűkebb pátriájába tér vissza, elemi iskolai tanulmányait szülőfalujában, a középiskolát székelykereszturi gimnáziumunkban végezte. Kolozsvárt az Unitárius Teológiai Akadémiának jeles eredménnyel való elvégzése után egyháza az angliai Manchester városában levő Unitarian College-be küldte ki kétéves tanulmányútra, s ott és az egyetem teológiai fakultásán főleg valláslektani kérdésekkel foglalkozott. Számos gyülekezetben prédikált. 1934 nyarán részt vett a dániai Kopenhágában tartott unitárius világkongresszuson. 1934 szeptemberétől 1935 júniusáig Budapesten a Misszió Házban s. lelkész, majd 1935 július hó 1 óta a füzesgyarmati és dévaványai társegyházközségek rendes lelkésze. E nagyon nehéz munkamezőn elismerésreméltó szép munkát végzett. Mindjárt a gyülekezetbe való beköszöntése után bevezeti az új énekeskönyvet, majd a hívek áldozatkészségével új orgonaharmóniumot szerzett gyülekezetének, és saját magát állandóan képezve, gyülekezetében a kántori teendőket is maga látta el.

A füzesgyarmati egyházközségnek szorgalmas és jó pásztora volt, melynek folyamán ez a sokat megpróbált gyülekezet újraéledt, s egyenes mederbe jutott. Félő gonddal örködött az egyházkör egyetlen felekezeti népiskolája fennmaradásáért. Több nagysikerű ünnepélyt rendezett, s nem egyszer a budapesti Dávid Ferenc és Brassai Egyletek is vendégszerepel-

tek gyülekezetében. Egyháztársadalmi munkájában hűséges segítő-társa felesége, sz. Gyulay Janka tiszteletes asszony, aki nemcsak, mint rendező működött közre az ünnepélyeken, hanem szép hangjával többször gyönyörködtette a hallgatóságot. Új, nagyobb gyülekezetükre; úgy az igehirdetőre, mint a gyülekezeti munkásra megnagyobbodott, szép feladatok várnak.

Darkó Béla többször prédikált

Budapesten, s rádióon is közvetített szolgálatai mindenütt elismerést érdemeltek. Az egyházkörben a közügyigazgatói, a körü lelkészegyesületben pénztárosi tiszteletet viselt, tagja volt a körü nevelésügyi bizottságnak is.

Majdnem egy évtizedet töltött el az alföldi munkamezőn, s Isten áldását kérjük reá és családjára, amikor hazamegy az erdélyi ősi hegyek közé s kérjük a jó Istent, hogy hozzá hasonló jó munkást küldjön el elárvult füzesgyarmati egyházközsége lelképásztori tisztebe.

Ferencz József.

Első unitárius istentisztelet Budán

Május 7-én, vasárnap déli 12 órakor a Darányi Kálmán-u. 5. szám alatti református templomban unitárius istentiszteletet tartottunk. Hálát adunk Istennek, hogy a mai nehéz körülmények között megengedte érnünk ezt a napot. Egyházközségünk vezetőségét az a gondolat vezette, amikor a budai hívek részére lakóhelyükhöz közelebb eső részen határozta el az istentisztelet tartását, hogy a távolság megrövidítésével tegye lehetővé olyan atyánkfiái templomba jutását is, kik a légi veszélyekre való tekintettel családjukat nem hagyhatták el hosszabb időre. Református testvéreinkhez fordultunk kérésünkkel, kik azt méltányolva épen olyan készséggel bocsátották rendelkezésünkre templomukat, mint azt mi is tettük velük szemben, mikor a Szabadságtéri egyházközséget láttuk vendégül. E helyről is köszönetünket fejezzük ki, Isten áldását kérve rájuk.

Az első istentiszteleten mintegy nyolcvan unitárius hívő vett részt, közöttük egyházközségünk egyik gondnoka és néhány presbitere is. A szolgálatot Szent-Iványi Sándor vezető lelkész végezte, ki a mai megpróbáltatással teljes időben hiterősítő predikációt mondott. Az istentisztelet után híveink egymással beszélgettek és kifejezték azt az óhaját, hogy a budai hívek részére ezentul is tartassanak meg az istentiszteletek, mert ez

nagy könnyítést jelent számukra. Ezúton is szíves tudomására adjuk híveinknek, hogy a Darányi Kálmán-u. 5. sz. alatti református templomban minden hónap első vasárnapján megtartjuk az istentiszteleteket Isten dicsőségére és a magunk üdvösségének munkálására.

Ugyancsak unitárius istentiszteletet tartunk minden hónap harmadik vasárnapján a II. ker. Toroczkó-tér 1. sz. alatti református templomban is, szintén református testvéreink vendégszeretete folytán, kiknek lapunk útján is köszönetet mondunk. Első istentiszteletünket május 21-én tartjuk a Toroczkó-téri református templomban. A templom megközelíthető a Széll Kálmán-térről induló 44, 69, 81 és 83 számú villamosokkal. Leszállani a Szt. János kórház utáni első megállónál kell.

BOMBAKÁROSULTAK MEGSEGÍTÉSE. Főtisztelendő Püspök Ur körlevelet intézett valamennyi egyházközségünk lelkészehez, melyben a Budapestet ért légítámadások következtében hajléktalanná vált és kárt szenvedett testvéreink megsegítésére hívja fel híveinket. Templomunk szószékéről is kihirdettük, de ezúton is felhívjuk híveink figyelmét a püspöki körlevélben foglaltakra. Adakozzanak a hívek erre a célra lehetőségük szerint, fillérekkel, vagy nagyobb összegekkel.

Biblia olvasása közben

Máté ev. XI. rész 28—30. vers.

Van-e ember, aki a mai időkben ránk nehezedett kereszt alatt ne volna fáradt és megterhelt? Van-e, akinek Jézus hívó szava ne volna vigasztalás és gyógyulás, mikor arra szólít fel bennünket, hogy menjünk hozzá és ő megnyugtató és megvigasztal bennünket? Talán leveszi a mi keresztünket vállainkról? Oh nem. Hiszen a kereszt levétele csak ideig-óráig tartana — pihenőül. Annál keservesebb volna az újra felvétele. A többet érő az — és Jézus erre tanít meg bennünket, — hogy az elfárasztó és testet, lelket megterhelő keresztet hogyan hordozzuk, hogy annak igája könnyű és gyönyörűsége legyen. Erre tanít bennünket az evangélium és az egész szentírás.

A napokban ünnepeltük az anyák napját. Különösen alkalmas ez az idő gondolkodni arról, miképpen lehet a mi keresztünket, a mi igánkat gyönyörűségessé és könnyűvé tenni anélkül, hogy az levétetnék vállainkról. A mi égi Atyánk, jó Istenünk szent akaratja az, hogy mindenki hordozza a maga keresztjét egy teljes életen át türelemmel, Benne bízó hittel, áldozattal. És megtanít bennünket a biblia útján arra, hogy könnyűvé, sőt gyönyörűségessé tegyük terhünket. Olvassuk a bibliát és abban errenézve is ezer és ezer tanácsot találhatunk. Csak követni kell azokat. Tekintsünk az anyai szívbe és ott krisztusi példákban látjuk az élet keresztjének békés lélekkel és bölcs szívvel való viselését. A női szív az áldozathozatalt, a kereszt viselését megkezdi az áldott-állapotbajutástól az életadásig és attól a pillanattól kezdve, mikor forrón szeretett gyermeke első sírását hallja egészen addig, míg utolsót dobban áldott anyai szíve. És ha az édesanya kénytelen eltemetni gyermekét, annak koporsója fájdalmas szívvel kíséri egy életen át. Egy poéta, férj és apa is jellemzi a női szívet:

A női szív mély, mint a tenger
Iszapot és gyöngyöt terem.

Van-e, ha még oly bölcs is, ember,
Ki azt mondhatná: ismerem.

Az anyai szív csak gyöngyöt terem, iszapot soha és ezért mondható az az igazság, hogy a földön egyedül tökéletes eszmény, melyért érdemes élni és meghalni. Ha az anyai szív is eltűnnék erről a földről, akkor nem lenne érdemes élni ezen a világon.

Ez az anyai szív ott jár-kele közöttünk egy életen át a mi otthonunkban, a szülői házban édes anyánk, a saját otthonunkban hitvestársunk, gyermekeink anyja személyében. Ők teszik ezt a két lakást otthonná, lelki óvóhellyé akkor, mikor elfáradtan, elcsüggedten, szomorúan, fásult lélekkel, megtörve és meggyötörve térünk be édes pihenőre a napi robot után. Ott találunk szeretetre a

mi áldozatos lelkü anyánk és hozzá méltó hitvestársunk derült lélekkel való üdvözlésében, ott mérítünk hitet az ő mosolyogva viselt keresztbordozásukból. Az ő vigasztaló, bátorító szavuk lelket önt belénk, felfrissít és a további küzdelemre harcképesse tesz bennünket. Ha pedig úgy térünk be otthonunkba, mint tékozló fiú, vagy magáról, otthonról és szeretteiről megfeledkezett férj és apa, ott akkor is egyedül a feletünk örökös anyai szív tud megmenteni az életnek, a becsületnek, a munkának, Istenhez vezetve a mi megtévedt, de megtérésre törekvő lelkünket. Menjünk a bibliával a kezünkben, Jézus eszményi emberi alakját hordozva szívünkben, otthonunkba megpihenni, megnyugodni, hogy a további teherviselés lelki szemeink előtt könnyű és gyönyörűsége legyen.

Ujvári László.

K Ö N Y V E K R Ő L

A Székelykeresztúri Unitárius báró Orbán Balázs Gimnázium 150 éves Emlékünnepe címet viseli az az izlésesen kiállított album, mely a kolozsvári Minerva kiadásában jelent meg s melyet Péter Lajos gimnáziumi igazgató állított össze.

Mult év június hó 5. és 6. napjain, az intézet fennállásának másfélszázados jubileuma alkalmából, a székely élniakarásnak, tudásnak és szellemnek ezen a magasztos ünnepén elhangzott beszédek, üdvözléseket és az iskola történetét tartalmazza a három részből álló szép kivitelű könyvecske.

A tartalmas beszédek közül is kiemelkednek azonban Józán Miklós püspök ódája és az intézetet megáldó beszéde, dr. Gelei József egyházi főgondnok, dr. Kiss Elek egyházi főjegyző és dr. Mester Miklós országgyűlési képviselő, most kultuszminiszteri államtitkár-véndiák hatalmas és mély gondolatokkal telített beszéde; Utó Lajos esperes zászlószentelő, dr. Csiki Gábor esperes, Simén Dániel teológiai tanár-véndiák egyházi beszédei; dr. Abrudbányai János teológiai dékán üdvözlő beszéde; valamint Gyallai Domokos író-

véndiák két novellája; Molnár Sándor m. kir. őrnagy-véndiák és Izsák Domokos székely költő gyönyörű versei. A gimnázium történetét az albumban Péter Lajos igazgató-véndiák ismerteti, melynek nyomán fellevenedik a székely-népiskola küzdelmének, hősiességének és munkájának dicsőséges eposza.

Olyan az egész könyv, mint egy csokor virág, melyet a székelyföld vadvirágos rétjeiről szedtek: a hit, remény és a szeretet virágszálaiból. Benne van a mult küzdelmes történelme, a jelen munkássága és a jövő reménye.

A 150 éves iskola emlékalbumba — a székely unitáriusok kulturbástyájának ez a tükörképe — ott kell hogy álljon minden véndiákjának dolgozó asztalán a Biblia mellett, hadd emlékeztesse fiait a dicsőséges multra, a küzdelmes jelenre és arra, hogy mindig áhítatos érzéssel gondoljanak vissza, egy percig sem felejtkezve meg a tudásnak és szellemnek e magasztos végváráról.

Sz. F. véndiák.

JELENTJÜK A GYÜLEKEZETNEK

Az édesanyáca

gondolunk minden évben május első vasárnapján. Tipegő és verset mondó gyermekek és az élet által kemény jérfiakká kovácsolt, de az édesanyának mindig gyermeknek maradó felnőttek, májusi színes virágokat kötünk csokorba és szeretettel átnyújtjuk azt annak, akiről tudjuk, hogy értünk aggódik. Egy szál, vagy egy csokor virág azért a tengernyi szeretetért, amit értünk, nekünk áldozott az édesanyánk. Tudjuk, hogy kevés, de szebb ajándékot, mint Isten májusi virágait, adni nem tudunk. Köszönjük a megfizethetetlen szeretetet, a felmérhetetlen jóságot, a hangtalan áldozatot édesanyák. Látuk a gondok és áldozatok közepette való könnyörtelen hervadáásokat, de látjuk arcotokon azt a szépséget is, melyet egyetlen más arc sem tükrözhet s ez az arc örök eszményünk marad. Az év ahányszor fordul, mindig nektek adunk egy napot és egy szál virágot, nektek, kik megfeledkeztek önmagatokról, háttérbe szorítottatok álmaikat, értünk. Kicsiny ajándék egy rövid nap és egy szál virág, de telnek a mi napjaink is, hervadni fogunk mi is, mert a szülők útját fogjuk járni s mit Tőletek kaptunk, élünk végére odaadjuk az utánunk jövőeknek.

(K. G.)

E helyen is felhívjuk kedves testvéreink és mindazok figyelmét, kik a székelykereszturi Unitárius Bátor Orbán Balázs Gimnáziumnak növendékei voltak, hogy az intézet jubileuma alkalmából megjelent album megrendelhető az intézet igazgatóságánál Székelykeresztúron, Budapesten pedig Szolga Ferenc lelkész-véendiálnál (Bpest, V., Koháry-u. 2—4. sz. alatt a Lelkészi irodán).

A pünkösdi ünnep mindkét napján d. e. 9 és 11 órákor is tartunk istentiszteletet. Az úrasztalát a két napon minden alkalommal megterítjük. Készüljenek a hívek belső lelki áhitattal és imádkozással az Ur asztalához.

EMLEK - ISTENTISZTELETET tart az Unitárius Misszióház május 21-én d. e. 10 órákor a mult és a jelen világháborúban elesett katonáink emlékére. Ugyanaz nap d. e. 9 órákor a Koháry-utcában rádiós istentiszteleten dr. Kiss Elek egyházi főjegyző, teológiai tanár prédikál. Szeretettel hívjuk a híveket mindkét istentiszteletre.

A pünkösdi ünnepekre urvacso-
rai kenyeret Ertl Károlyné szül. Nagy Róza atyánkfia adományozott. A mi egy Istenünk áldja meg a nemes szívű adakozót és példája szolgáljon mindnyájunk buzdításául.

Gyermeknyaraltatásunk a fennálló nehézségek miatt erről a nyárról elmarad. A hatóságok magyar-
kuti nyaralónkat a fővárosi kitelepítési akció részére igénybe vették s így nincsen alkalmas helyiségünk, hogy a nyaraló gyermekeket elhelyezhessük.

Az egyházi adóról szóló értesítéseket most küldöttük szét. Már sok befizetés történt erre a célra, de ezen kívül híveink más célra is küldenek be adományokat. Igen sok esetben azonban nem tüntetik fel a postautalványon, vagy csekken a beküldött összeg rendeltetését s így előfordul, hogy azokat tévesen könyveljük el. Ilyen esetekben nagy zavarok keletkezhetnek. Ezért arra kérjük minden kedves atyánkfiát, hogy a postai úton, tehát csekken, vagy utalványon beküldött összegekkel kapcsolatban azok rendeltetési célját minden esetben szíveskedjenek feltüntetni. Jó volna, ha „a feladó magánközleményei” elnevezésű rovatban a rendeltetési cél megnevezésén kívül — természetesen adó befizetés esetében — az adó értesítésen feltüntetett főkönyvi számot is közölnék kedves atyánkfiái, mert

ezzel a könyvelés munkáját megkönnyítenék. Ha ugyanazon az utalványon, vagy csekken több különböző célra szánt összeget küldenek be, úgy kérjük azoknak pontos részletezését. Végül kérjük, hogy a küldő nevét minden esetben olvashatóan közölje, még pedig lakása pontos feltüntetésével, mert sok esetben az olvashatatlan írás miatt, vagy azonos nevű atyánkfiái között nem tudván a küldő személyét megállítani, tévedések keletkeznek. Egyházközségünk csekkszámja száma 30.400, a lelkészi hivatal címe: V. ker., Koháry-utca 2—4. II. em., jobb lépcső.

A Duna-Tiszaközi Unitárius Szórványegyházközség a közelmultban alakult meg. Egyházunk főtartósága eddig egyházközségünkhöz tartozó részeket csatolt az új egyházközséghez. Ugy látszik azonban, hogy híveink közül egy néhányan nem vettek erről tudomást s így az új egyházközség által küldött adóértesítésekkel kapcsolatos adófellebbezésüket, vagy más észrevételeiket egyházközségünk címére (Koháry-u. 2—4.) küldötték be. Minden ilyen adóértesítésen fel van tüntetve, hogy az melyik egyházközségtől érkezett. Kérjük kedves atyánkfiáit, hogy az összeg beküldésénél, vagy esetleges fellebbezéseknél legyenek figyelemmel ezekre a címekre.

Bágyoni Bodóczy József pénzügyi szv. tanácsos atyánkfia 59 éves korában elhunyt. Kedves atyánkfiát április 23-án Szent-Iványi Sándor vezetőlelkész temette a X. kerületi új temetőben. Az elhunyt hosszú időn keresztül volt gondnoka a rákos-szentmihályi szórványnak. A mi egy Istenünk adjon elhunyt atyánkfiának csendes pihenést, bánatos szereteteinek pedig vigasztalást.

Házasság. Verbóczy Nándor székesfővárosi tisztviselő és Udvarnok Matild iparművész házasságot kötöttek. Szeretettel gratulálunk a fiatal párnak és életükre a mi egy Istenünk bőséges áldását kérjük. — Ugyancsak szeretettel köszöntjük ez alkalomból a menyasszony édesapját is, dr. Udvarnok Antal atyánkfiát, ki egyházközségünk életében mindig készségesen vállalja a munkát s tevékenységét főleg a budai részekben fejti ki.

özv. kaáli Nagy Gáborné, szül. makfalvi Vass Vilma földbirtokos özvegye 91 éves korában Székelykálton elhunyt, hol május 3-án temették a családi sírhelyre. Elhunyt atyánkfia *Ferencz* Józsefné tiszteletes asszony nagyanyja volt. A mi egy Istenünk adjon az elhunytak csendes pihenést, szeretteinek pedig vigasztalást.

Gyarmathy Endre székesfővárosi mérnök atyánkfia 39 éves korában váratlanul elhunyt. Temetése 9-én volt a Kerepesi-úti temetőben. Kedves elhunyt atyánkfianak csendes pihenést és szeretteinek vigasztalást kérünk a mi egy Istenünktől.

ARKOSI BARABÁS ISTVÁN zászlós atyánkfia a keleti harctéren hősi küzdelmek közepette elesett. Hősi halott atyánkfia unokája volt néhai **BARABÁS József** székelykeresztúri gimnáziumi tanár atyánkfianak. Emlékét szeretettel megőrizzük.

Érettségi vizsgálatok a székelykeresztúri Unitárius br. Orbán Balázs gimnáziumban április 24. és 25. napjain voltak. A vizsgáló bizottság egyházi elnöke *P. Szentmártoni* Kálmán tanügyi főtanácsos, gimnáziumi igazgató atyánkfia volt, a kormányt pedig *dr. Lőrinczi* István kir. járásbíró atyánkfia képviselte. Érettségi vizsgálatra 19 növendék jelentkezett, valamennyien sikerrel tették le a vizsgát, kettő kitűnő, egy jeles, hat jó és tíz elégséges eredménnyel.

Székelykeresztúri gimnáziumunk építkezése. Legjobb értesülésünk szerint, a háborús nehézségek ellenére is megindult a rég szükségessé vált építkezés a székelykeresztúri *Unitárius báró Orbán Balázs Gimnáziumunkban*. Erdély visszacsatolásával a székely, népi iskola bennlakása szüknek bizonyult, mert a tanulni vágyó székely ifjúság előzönlötte az unitáriusok határmenti gimnáziumát. *Péter* Lajos gimnáziumi igazgató és tanári testülete fáradságot nem kímélve kezdett az építkezés munkálataihoz, hogy az iskolai év kezdetekor a kibővített és korszerűen felszerelt bennlakás várja a székely tanulni vágyó ifjúságot.

Örömmel tekintünk *Péter* Lajos igazgató és tanári testülete nehéz vállalkozása elé, mert tudjuk, hogy az alkotó munkának, s az új igazgató működésének ez csak a kezdete.

Felsőgallán június hónapban istentiszteletet tartunk. A szolgálatot *Szolga* Ferenc lelkész végzi. Az istentisztelet időpontját később fogják megállapítani és szokásos módon hivatkozásra hozni.

Adományok a Nőszövetség javára: Kuti Károly 60, Bauer Imréné 10, dr. Weisz Sándor 2, dr. Wabrosch Károlyné 20, özv. Reiner Lajosné 20, v. Máté Géza 5, Engel Györgyné 4, Ferenczy Klára 10, Ujvári László 18 és özv. Schey Ernőné 1. *Összesen: 149 P.*

Adományok az Unitárius Értesítő számára: Mezey Ferenc Gusztáv 50, Pauspertl Károly felesége, sz. Fekete Teréz emlékére 150, Magos Gáborné 10, Vass József 5. *Összesen: 215 pengő.*

Adományok egyházi túlkiadásokra: v. Szanády Ferencné 12, Hajdu Henrik 7.50, Csete Márton 10, Papp Jenő 10, Turai Jobbágy Miklós 20, Józán Dezső 50, Halász Jánosné 5, Zsoldos Imre 10, Mosolygó Antalné 25, ajtai Kovács József 10, Biró József 5, Gróf Miklós 5.60, Heilper Vilmos 50, ifj. Józán Miklós 7, Zoltán Sándor 20. *Összesen: 247.10 pengő.*

Istentiszteleti sorrend május hónapban:

H O L	Melyik napon	Mely órában	Szolgálatot végzi
A) Templomokban:			
V., Koháry-u. 4.	4 R11 18 25	d. e. 9 d. e. 9 d. e. 9 d. e. 9	Barabás István Abrudbányai J. Barabás István Szent-Iványi S.
Unitárius Misszió Ház IX., Högyes-u. 3.	4 11 18 12	d.e. 10 d.e. 10 d.e. 10 d.e. 10	Bencze Márton Bencze Márton dr. Csiki Gábor dr. Csiki Gábor
B) Körzetekben:			
Ref. templ. XI., Darányi K.-u. 5.	4	d.e. 12	Szent-Iványi S.
Ref. templ. II., Torockó-tér 1.	18	d.e. 12	Szent-Iványi S.
C) Vidék:			
Győr, Ref. templ.	11	d.u. 4	Szent-Iványi S.
Dunapataj	4 18	d.e. 10 és d.u. 3	Szolga Ferenc Szolga Ferenc
Kecskemét Evang. templ.	4	d.e. 11	Dr. Csiki Gábor

Adományok a budai templom javára: Kuti Károly 150, Weltin Józsefné 20. *Összesen: 170 pengő.*

Adományok a lelkészi könyvtár javára: Verbőczy Nándor és neje Udvarnok Tyttő 20, Nagy Oszkár 5, dr. Surányi Ede 5. *Összesen: 30 pengő.*

Adományok a Berde Bizottság javára: Bedő Ferencné 5, Péch Aladárné 3, Halász Jánosné 5, Kálnoki Kiss Jenő 20, dr. Kaplay Imréné 1, Unitárius Leányegylet 2, Varga Istvánné 2, Weltin Józsefné 4, Pauspertl Károly 4, dr. Surányi Ede 10. *Összesen: 56 pengő.*

Adományok úrvacsorai borra: Beke Tiborné 36.25, Ujvári László 36.25. *Összesen: 72.50 pengő.*

Adományok a bombakárosultak javára: id. Endrei Géza (gyűjtésből) 71.30, Juki Károlyné 20, Csucsi László 5, Ács János 10, dr. Szentgyörgyi Ferenc 10. *Összesen: 116.30 pengő.*

Adományok a Lelkészi Nyugdíjintézet javára: Lányi Ernő 50, Heilper Vilmos 50, dr. Surányi Ede 15. *Összesen: 115 pengő.*

Adományok a Leányegylet javára: Mátka Lajos 100 pengő.

UNITÁRIUS ÉRTEŚITŐ

Szerkesztőség és kiadóhivatal

Budapest, V., Koháry-utca 4. Telefon 317-529.
Csekk számlaszám: 30.400.

Felelős szerkesztő és kiadó:
Szent-Iványi Sándor

Előfizetési díj egy évre 5.— P.

A lap tulajdonosa a Budapesti Unitárius Egyházközség

Megjelenik minden hó 15-én.

vargyasi Máté Ernő könyvnyomdája, Budapest,
VIII., József-utca 41. — Telefon: 139—359.